

«Το ερμηνευτικό σχόλιο στη Λογοτεχνία»: Νέα Ελληνικά Λυκείου / Νεοελληνική
Γλώσσα-Λογοτεχνία, «*Τό Αἶον ἔστί, ψαλμός β'*», Οδυσσέας. Ελύτης –
Ενδεικτική ανάλυση ερμηνευτικού σχολίου

ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ μοῦ ἔδωσαν ἑλληνική·

τό σπίτι φτωχικό στίς ἀμμουδιές τοῦ Ὀμήρου.

Μονάχη ἔγνοια ἢ γλώσσα μου στίς ἀμμουδιές τοῦ Ὀμήρου.

Ἐκεῖ σπάροι καί πέρκες

ἀνεμόδαρτα ρήματα

ρεύματα πράσινα μέσ στά γαλάζια

ὅσα εἶδα στά σπλάχνα μου ν' ἀνάβουνε

σφουγγάρια, μέδουσες

μέ τά πρῶτα λόγια τῶν Σειρήνων

ὄστρακα ρόδινα μέ τά πρῶτα μαῦρα ρίγη.

Μονάχη ἔγνοια ἢ γλώσσα μου μέ τά πρῶτα μαῦρα ρίγη.

Ἐκεῖ ρόδια, κυδώνια

θεοί μελαχρινοί, θεῖοι κι ἐξάδελφοι

τό λάδι ἀδειάζοντας μέσ στά πελώρια κιούπια·

καί πνοές ἀπό τη ρεματιά εὐωδιάζοντας

λυγαριά καί σχίνο

σπάρτο και πιπερόριζα

μέ τά πρῶτα πιπίσματα τῶν σπίνων,

ψαλμωδίες γλυκές μέ τά πρῶτα-πρῶτα Δόξα Σοι.

Μονάχη ἔγνοια ἢ γλώσσα μου, μέ τά πρῶτα-πρῶτα Δόξα Σοι!

Ἐκεῖ δάφνες και βάγια

θυμιατό καί λιβάνισμα

τίς πάλες εὐλογώντας καί τά καριοφίλια.

Στό χῶμα τό στρωμένο μέ τ' ἀμπελομάντιλα

κνίσεις, τσουγκρίσματα

καί Χριστός Ανέστη

μέ τά πρῶτα συμπάρα τῶν Ἑλλήνων.

Ἀγάπες μυστικές μέ τά πρῶτα λόγια τοῦ Ὑμνου.

Μονάχη ἔγνοια ἡ γλώσσα μου, μέ τά πρῶτα λόγια τοῦ Ὑμνου!

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Ποιο πιστεύετε πως είναι το βασικό θέμα του ποιήματος του; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας βάσει κειμενικών δεικτών του ποιήματος (150 – 200 λέξεις).

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Βασικό θέμα του ποιήματος, κατά τη γνώμη μου, δεν είναι άλλο από τη διαχρονική εξελικτική πορεία της ελληνικής γλώσσας, τη γλώσσα μας, αλλά και το χρέος μας απέναντί της. Από τον Όμηρο μέχρι τον Δ. Σολωμό, η γλώσσα μας, μέσα από τον ανεξάντλητο θησαυρό της, δίνει υπόσταση και όνομα σε καθετί στο φυσικό περιβάλλον. Μεγάλο το χρέος και η ευθύνη για το ποιητικό υποκείμενο («μοῦ ἔδωσαν ἑλληνική») που καλείται να την υπηρετήσει, κάτι που γίνεται άμεσα αντιληπτό μέσω της επανάληψης του δομικού στίχου «Μονάχη ἔγνοια ἡ γλώσσα μου». Η αντίφαση, ωστόσο, ανάμεσα στη φτώχη του πατρίδα («τό σπίτι φτωχικό») και το μεγαλείο της γλώσσας είναι εμφανής. Οι έντονες, άλλωστε, ηχητικές εικόνες μέσω της παρήχησης του –ρ- υποδηλώνουν τη διαρκή κίνηση του νερού, αλλά και την εξέλιξη της γλώσσας μας. Οι οσφρητικές εικόνες («καί πνοές ἀπό τη ρεματιά εὐωδιάζοντας λυγαριά καί σχίνο σπάρτο και πιπερόριζα») συνδυάζονται με τις μνήμες από την παιδική ηλικία του ποιητικού υποκειμένου, ενώ η μελωδία των βυζαντινών ύμνων («Δόξα Σοι») δείχνει να απλώνεται διάπλατα στον ελληνικό χώρο, δημιουργώντας μια όμορφη σύνθεση με τους φυσικούς ήχους του. Η γλώσσα πέρασε από πολλές δοκιμασίες, αλλά πάντα ο Έλληνας στάθηκε δίπλα της, ακόμη κι όταν χρειάστηκε να πολεμήσει ενάντια στον κατακτητή («μέ τά πρῶτα συμπάρα τῶν Ἑλλήνων»). (207 λέξεις)